

Pogled na obertnije.

Mizarstvo.

Mizarstvo slovi že od starodavnih časov. Na skrinji zaveze, od ktere sveto pismo govori, občudovali so že nekdanji Hebrejci mnogo del mizarске umetnosti. Modri kralj Salomon imel je 30.000 mizarjev, nad kterimi je čuval Adomiram. Slavni Rimljan Seneka je imel 500 miz, na kterih je redoma obedoval; Ciceron je bil pa le z eno samo zadovoljen. Najstareji narodi so že imeli klopi, mize, postelnjake in omare.

Izdelki mizarški so pa ali gibljivi ali negibljivi, to je, dela za pohišje in za stavbe. Kot izdelavec pohišja napravlja mizar postelnjake, omare, mize, stole, počivala, klopi, knižnjake, mnogoverstne mašine in orodje, prestole vladarjem in oltarje hiši božji. Za stavbe izdeluje mizar dile, persnice, oboknice, naslonila, podboje, dvernice, stopnjice in mnogo drugih reči.

Orodje poglavitno mizarjev je skobelj, in mesto na kterem dela, je skobeljnik, podolgati mizi podoben stan iz močne bukovine ali hrastovine. Razun skobeljna potrebuje on tudi pil, žag, vertil itd.

Mizarju potreben je les, domači in inostranski. Poslednjemu prišteva se tamnorudeča in terda mahagónovina iz Amerike, blaga cedrovina z Libanona, beli rožev les prijetnega duha, rumena cipresovina in zelenikovina, črna ebenovina iz Afrike in izhodne Indije.

Mizarstvo nikakor ni umetnija malo važna in manja od drugih: kajti mizar potrebuje raznih vednost in velike ročne gibčnosti. Izdelki njegovi so potrebni, ter kinčajo pohišstva kmetov in mestnjanov, revnih in bogatih, poslopja kraljev in cesarjev, cerkve in tempeljne božje.

Mojstri mizarški so dosegli dan današnji visoko stopinjo izverstnosti, ter v novejši dōbi pridobili si veliko slave. Priča tega so javne obertnijske razstave, kakorsne so bile v Beču, Londonu in ne davnej v Monakovem. Na teh razstavah so bili viditi sprelepi izdelki mizarске umetnosti, kteri so tudi izdelavcom donesli mnogo zlatih in srebernih znamenj vspoznanja občnega. (Ko je leta 1851 namenil naš cesar kraljici angleški lep dar, izvolil je za to izdelk mizarск, krasen knižnjak, kterega je sloveči dunajski mojster K. Leistler iz hrastovine čudolepo bil izdelal in okinčal.)

Delo mizarско, kakor tkavčevo, je človeku nar bližnje in njemu potrebno po rojstvu in smerti. Mizar je namreč, ki vsakemu izmed nas naredi prvo in zadnje prebivališče: zibelko namreč, in — skrinjo mertvaško.

J. Šubic.

Zgodovinski pomenki.

Rimska cesta iz Akvileje čez Emono v Sisek.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Za Latovičani je bila prva imenitna postaja Neviodunum. Ta postaja se ima dobro razločiti od mesta Noviodunum. Da se je Neviodunum zvala, pričujejo napisi na rimskih kamnih. Mesto je ležalo na Kerškem polji, tam kjer dnešnja ves Dernov leži, ktera to pomeni, kar Nevodin. Korenika te besede je sanskritski glagol niv, gerčki *vāo*, latinski no, kar pomeni fliessen, teči; zato imé ruske reke Neva, kar pomeni naravnost reko, in imé potoka blizo Kamnika Neveljca. Beseda iz te korenike še se je ohranila v českem jeziku, kjer nevod pomeni vodico, das Wasserzeug, Fischzeug, Fischangel. Tudi Dernov pomeni toliko kot Nevodin (Neviodunum je latinizem)

od sanskritskega glagola dru, fliessen, Drava, Fluss. Besedo iz te korenike je še ohranil slovenski jezik in sicer: dern, der Wasserrasen, der Rasen am Ufer eines Wassers. Izvirniši pomen zdaj že pozablene besede dern je bil toraj voda, kakor postavim, beseda udra indiški, vidra, bidra slovenski, die Fischotter, prav za prav Wasserthier, kakor riba od glagola ri fliessen, prav za prav Wasserthier, nevod po Štajarsko-slovenskem vodica, po Kranjskem ternek (ako ni dernek?) prav za prav Wasserinstrument. Na štajarski strani Dernovu nasprot je Staravas in skoz njo teče potok, kteremu se pravi Dernik. Zastran oblike na ov primeri besede mazgov, celov, žernov, in imena mest Lvov, Krakov itd. Ime mesta je celó naravno, ker je ležalo tik Save, kakor še pobježje doesnji den pričuje.

V Nevodinu je stala veža Čarta, kakor videmski napis „Invicto Deo Charto Neviod. Summ.“ pričuje. Dosti imen lastnih v okolici nekdanjega Nevioduna še opominja dnešnji den na Čertovo častje. Čert ni drugo božanstvo, kakor Shiva Kala, to je, černi (zato v serbskih narodnik pesmih stoji Kalovki mesto Černovki), kteri je bil tudi sodnik mertvih, bog pekla. Med njegovimi pri meni se najdejo tudi sledeče: Čada ali Čanda, kar toliko pomeni kot jezni. V štajarsko-slovenskem narečju pomeni čatiti se, jeziti, serditi se, in v celskem okraji je Čatež gerda psotka. Tako bi Čatež kraj Save na Kerškem polji pomenil to, kar imena Lutomer, Serdišče. Drugo ime na Kerškem polji je Krakov, veliki log Kostanjeviške grajšine. Krak je indiški Skanda, sin Shivatov, po pravem Shiva sam. Ime Krakov se nahaja na Poljskem, v Ljubljani, v gornjem Štajarskem in povsod v zavezi s Shivatovim častjem.

Drugo mitologično ime na Kerškem polji je Mehovo. Meh je pokrajšano ime imena Mstislav. Kakor je iz Stanislav postalo Stah, iz Česlava Čeh, tako iz Meščislav Meh. Ime Mstislav, Meščislav je mitologično in sicer priime Shivata Shastava, vindex, ultor. Tako še dnešnji den dosti reči opominja na Čartovo častje po Kerškem polji, kar nam je nov dokaz, da je naše berilo videmskega kamena pravilno, čeravno sta se Muhar in Knabl trudila iz Charto napraviti Charito. Gosp. Knabl je proti našemu berilu in našemu članku več strani napisal in si prizadeval Muharja očistiti. Obljubili smo na Knabelnov napad odgovoriti, in upamo, da skoro bode ljubljanski časnik „Mittheilungen des historischen Vereines für Krain“ ta odgovor prinesel. Kakor gosp. Knabl našega pretresa v „Novicah“ o bogu Čartu sam bralni, čeravno ga je napadel, tako tudi ne pisatelj članka v časopisu draždanskem „Correspondenzblatt des Gesamtvereines der deutschen Geschicht- und Alterthumsvereine“, ki se je z čerko K. podpisal in nam je dobro znan. Če bi ga bil bral in razumel, gotovo bi ne bil tako neslano pisal, kakor so sledeče besede, ktere slovenskim bravcem navodimo, da se prepričajo one temeljitosti, ktero naši sosedi pri nas še zmiraj pogrešajo. Glasijo se pa omenjenega dopisatelja besede takole: „Pervi članek 4. zvezka časnika „Mitth. des hist. Ver. für Steiermark“ pod napisom: „namišljeni Deus Chartus na nekem rimskem napisu v Vidmu“ ovrča od slavista Katane (bi moglo biti Katančiča) iz „Chartus“ izmodreno stvarbo slavenskega božanstva Černega boga, ker dokazuje, da prava čitava je Charitus z R ligiranega I., kar se tudi na mnogih enacih napisih nahaja; Charitus je lastno ime tistega, ki je Deo invicto (Mythras) ta kamen posvetil. Gosp. Knabl, spisatelj te hvale vredne poprave, dostavlja temu še sledeči prikladni opomin: „Ta izgled naj je svarilo vsim tistim, ki, gnani od predsodkov, v napise starih kamnov pokladajo pomene po svoji volji in